

МУЛЬТ-ТЕРАПІЯ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ. АКТИВНА МУЛЬТ-ТЕРАПІЯ

У статті розкриваються значні можливості дитячої мультиплікації як технології виховання. Аналізуються різні види прикладної мультиплікації, доступної дітям. Також розкриваються методичні та технічні особливості реалізації зазначеної технології.

Ключові слова: мультиплікація, арт-терапія, мульт-терапія, виховання.

Без комп'ютерної графіки світ був би іншим, ніж він є зараз. А зараз він, для народженої в ньому дитини, – єдино можливий, найбільш живий, зрозумілий та рідний (щоб не думали про нього дорослі, які його створили, які би вони його не оцінювали, до яких б схем не намагалися вписати).

Можна сміливо стверджувати, що сьогодні комп'ютерна графіка є значним фактором сучасного естетичного середовища (організації матеріально-предметного і духовного оточення людини). У цьому і полягає першочергове значення комп'ютерної графіки для естетичного виховання дитини.

Це залишається справедливим навіть тоді, коли сама дитина не має безпосередніх контактів з інструментарієм і технологіями створення та обробки зображень на комп'ютері. Їй все одно невідворотно доводиться засвоювати результати такої творчості. Однак, це засвоєння може відбуватися або під грамотним керівництвом вихователів (батьків, учителів), або мимовільно, спонтанно, методом проб і помилок самої дитини під хаотичним та безладним впливом елементів соціального оточення, неузгоджених між собою.

У тому ж випадку, коли знайомство з комп'ютерною графікою виходить на рівень практичної діяльності дитини (ігрової та освітньої), організований виховний вплив стає особливо актуальним.

"У малюків своє бачення світу, своя мова художніх зображувальних засобів" – писав В.О. Сухомлинський [5, с. 204]. Загальновідомим є те, що спілкування дітей з творами мистецтва розвиває їх естетичні почуття, потреби і здібності. Однак, для ефективного впливу на процеси художнього сприймання необхідно враховувати вікові можливості дітей, а також психологічні умови, які сприяють формуванню естетичних відношень.

Численні дані психолого-педагогічних досліджень свідчать про те, що естетичне відношення до творів мистецтва у молодшому шкільному віці (не дивлячись на високу естетичну чутливість дітей у цілому) є слабо сформованим. Підміна емоційно-естетичного відношення до мистецтва безпосередньо-емоційним, утилітарним, пізнавальним, моральним і т.д. проявляється як при сприйманні художніх творів, так і у дитячій художній творчості. Констатується, що діти не мають адекватних форм спілкування із твором мистецтва, а, відповідно, мистецтво не може бути повністю використане як засіб естетичного й особистісного розвитку дитини. Нажаль, вихователі часто забувають про своєрідність дитячого естетичного сприймання й мимоволі намагаються нав'язати дитині спілкування мовою чужих для неї художніх образів, у якій почати погано розбираються й самі.

Для естетично-адекватного сприймання будь-якого твору мистецтва є необхідною певна освоєність відповідного культурного контексту, що іноді є великою проблемою для дорослої людини. Чи варто дивуватися, що для дітей, світосприйняття яких є дуже конкретним, прив'язаним до подій їх безпосереднього життя, подібна задача є нездоланною, а отже педагогічно невиправданою. Якщо не змішувати живе мистецтво та музейну історію, то виявиться, що діти є дуже сприйнятливими до естетичного боку художніх творів, якщо останні говорять зрозуміло дітям мовою образів. Значну кількість свідчень цьому можна знайти, аналізуючи дитячі відношення до улюблених іграшок, книжкових ілюстрацій та, звичайно, мультфільмам.

Анімаційне кіно володіє саме тією мовою, яка найбільше відповідає особливостям дитячого естетичного сприйняття світу, простору і часу. Однак, до останнього часу ця галузь мистецтва залишалася на периферії не тільки початкової художньої освіти, але й естетичного виховання дітей. Комп'ютер кардинально змінює це становище. Сучасні цифрові пристрої дають дитині реальну можливість реалізувати себе не тільки у якості глядача, але й безпосередньо увійти до творчої лабораторії творця мультфільмів.

Мультиплікація – це універсальна та інтернаціональна мова спілкування дітей і дорослих усього світу. Дитяча мультиплікація – це особливий вид мистецтва, самостійний та самоцінний. Це – можливість для дитини висловитись та бути почутою. Мультиплікація є дуже близькою до світу дитинства, бо в ній завжди присутня гра, злет фантазії й немає нічого неможливого.

Мультиплікація є універсальним багатогранним засобом розвитку дитини у сучасному візуально насиченому світі [2, с. 228]. Виразні засоби мультиплікації є найбільш природними для дитячого віку стимуляторами творчої активності та розкутості мислення.

Навчання візуальній мові є необхідним, адже дитина (завтрашній дорослий), не повинна ковтати потік картин, що її оточують, без розбору та оцінки. Мультиплікація задовольняє потреби дитини все робити своїми руками, а також дає можливість самостійно створювати твори мистецтва за допомогою досить простих засобів.

У процесі створення мультфільму дитина може побувати у ролі сценариста, актора, художника, аніматора і навіть монтажера. Тобто, вона знайомиться з різними видами творчої діяльності, отримує багато нової надзвичайно цікавої інформації. Це чудовий механізм для розвитку творчих здібностей дитини, її виховання (естетичного, морального та ін.), а також можливість визначити, до якого виду діяльності дитина має більше нахилів чи здібностей.

Метою статті є розкриття виховного потенціалу мультиплікаційної творчості як технології мульт-терапії.

Мультиплікаційна терапія чи **Мульт-терапія** – це один з методів психотерапії мистецтвом. Її також розглядають як один з напрямів арт-терапії.

Спочатку арт-терапія передбачала лікувальне використання лише зображувальної творчості, тобто роботу з малюнками. Уже пізніше з'явилися музична терапія, пісочна терапія тощо, які почали розглядатися як напрями (види) арт-терапії.

Сьогодні мульт-терапія розглядається в основному як напрям арт-терапії, як психотерапія мистецтвом. Так у Росії розвивається національна програма реабілітації та творчої соціалізації дітей з особливими потребами під назвою "Мульт-терапія", до якої залучаються педагоги та психологи [4]. Ця програма патрунується Федеральним Інститутом розвитку освіти. Також на російському телебаченні з 2011 року виходить телепередача "Мультстудія", присвячена технікам і технологіям створення мультфільмів своїми руками. Поступово мультиплікація входить до орбіти уваги вихователів, вчителів-практиків та вчених. Зокрема, цією тематикою займаються: Л. Бірюкова, А. Бурухіна, Л. Лебедева, Л. Назарова, Л. Фесюкова та ін.

Але ми будемо розглядати мульт-терапію не тільки і не стільки як психотерапію мистецтвом. Нас передусім цікавить її виховний та розвивальний потенціал, методичні особливості застосування у навчальному процесі.

У мульт-терапії можна виділити два напрями:

- активна (створення мультфільмів);
- пасивна (перегляд мультфільмів);

Дана стаття буде присвячена методичним особливостям активної мульт-терапії – дитячій мультиплікації.

Мульт-терапія, у цьому розумінні, – особлива технологія, яка поєднує в собі бажання дорослих виявити себе у допомозі дітям та вічну мрію дітей про всемогутність, чаклунство та безсмертя. Це стає можливим тоді, коли вони разом починають створювати мультфільми.

Широке застосування дитячої анімації стало можливим завдяки розвитку інформаційних технологій. Раніше процес виробництва мультфільмів був дуже трудомістким і вимагав спеціально обладнаної студії. Сьогодні для цього достатньо звичайного цифрового фотоапарату зі штативом, диктофону та комп'ютера з програмою монтажу.

Мульт-терапія дозволяє:

- полегшити психологічний стан дитини, спрямувати її увагу на естетику та творчість, покращити настрій, створити мотивацію;
- розвивати творчу активність та креативні здібності;
- освоїти нові технології;
- розвивати пам'ять, увагу, мислення (образне та логічне), дрібну моторику, мовні навички;
- розвивати загальнокультурні, організаційні, комунікативні, пізнавальні компетенції;
- знайти й побудувати особистісні смисли.
- долати страхи, внутрішні комплекси, невпевненість.

Методика навчання анімації передбачає поетапне ознайомлення дітей з різними техніками створення мультфільмів, зокрема:

1. Рисована анімація, де фази руху малюються окремо і повторюють фази руху неживих і живих персонажів.
2. Предметна (чи лялькова) анімація. Сенс її полягає в оживленні об'ємних предметів.
3. Ліплення персонажів з пластиліну.
4. Вирізування паперових маріонеток (техніка перекладки).
5. Сипуча анімація. Тут зображення створюються за допомогою сипучих матеріалів (пісок, крупи, зерно тощо).
6. Піксіляція. Цей метод полягає у тому, що відео- чи фотокамерою знімаються предмети у русі. Потім вилучаються деякі фази, що дозволяє зробити цей рух незвичайним.

Теми занять та підбір матеріалів для анімації необхідно здійснювати з урахуванням особливостей та можливостей дітей.

Структура занять з мульт-терапії може включати такі етапи:

1 етап – прослуховування казки з музичним супроводом для актуалізації сюжету або створення власного сюжету (сценарію) до майбутнього мультфільму. Цей процес може супроводжуватись елементами ритмопластики, образно-сюжетного танцю з імпровізацією. Обов'язково включаються елементи вокальних вправ та звуконаслідування, озвучування рухів.

2 етап – практична художньо-творча діяльність з різноманітними матеріалами, спрямована на створення художніх образів. У процесі діяльності включається мовний супровід, коментування дій. Передбачається музичний супровід.

3 етап – зйомка, для якої знадобиться фотоапарат, штатив, гарне освітлення, і, власне, те, що буде зніматися (персонажі) та фон для цього. Зйомка відбувається покадрово. Кожен наступний кадр розкриває нову фазу рухів персонажів. Для гарного ефекту кожен епізод-елемент має складатися не менше ніж з 30 кадрів (5 секунд фільму).

4 етап – монтаж, який передбачає поєднання окремих фотокадрів у єдиний фільм. Мультфільм з фотографій можна зробити у будь-якій монтажній комп'ютерній програмі, наприклад, у програмі Windows Movie Maker, яка є на кожному комп'ютері. Мультфільм можна доповнити музичним фоном на етапі монтажу, або зробити повноцінну озвучку.

5 етап – заключний: перегляд змонтованого мультфільму, підведення підсумків; релаксація та слухання музики.

У процесі мульт-терапії виявляються ціннісні орієнтири дитини, її здатність бачити і розуміти навколишній світ, усвідомлюються життєві установки. Вигадані дитиною історії та малюнки віддзеркалюють її внутрішню картину світу. Діючи згідно сюжету, дитина вчиться аналізувати вчинки та наслідки, вчиться точно виражати думки та почуття, грамотно писати і розмовляти.

Під час створення мультфільму у дитини розвивається права півкуля головного мозку, яка відповідає за образи; задіяні літературна, музична та мовна сфери. Зображуючи щось на папері чи за допомогою пластичних матеріалів, дитина отримує уявлення про форми, місцезнаходження предметів у просторі, розвиває кольорочутливість та композиційні навички. При роботі над музичним вирішенням фільму з'являється уявлення про музичну композицію, природу звуку, музичні інструменти. Дитина набуває акторських навичок, вчиться передавати голосом характер і психологічний стан героїв.

У процесі вибудови послідовності подій та необхідних дій розвивається логіка дитини, вміння ставити мету, планувати. Для створення сюжетів дитині необхідно набувати знань про предмети, явища та персонажі, що до них входять. Розвиваються навчально-пізнавальні компетенції. Важливим аспектом таких занять є й те, що дитина вчиться використовувати сучасну цифрову техніку, комп'ютер, фотографувати, використовувати диктофон, монтувати тощо.

Робота в групі дозволяє розвивати комунікативні навички, вміння домовлятися, розуміти один одного, поступатися, ефективно взаємодіяти, підтримувати, виконувати різні соціальні ролі, розвивати лідерські якості, нести відповідальність за свою ділянку роботи. Дитина може спробувати себе у якості художника, сценариста, композитора, технічного спеціаліста, актора тощо.

Отже, активна мульт-терапія є синтезом діяльнісного педагогічного підходу, психологічних методик групової роботи, арт-терапії та анімаційних технологій, які у сукупності дають синергетичний ефект. Ця технологія може ефективно використовуватися в різних аспектах: як терапевтична психокорекція, як технологія творчого розвитку, як засіб виховання (естетичного, морального, суспільного тощо), як комунікативна технологія тощо. Мульт-терапію в різних її проявах можна застосовувати в домашніх умовах, у навчально-виховному процесі, у гуртках дитячої творчості.

Використані джерела

1. Выготский Л.С. Педагогическая психология / Л.С. Выготский. – М.: Педагогика, 1991. – 480 с.
2. Миллер М.Н. Информационные технологии на занятиях изодетельностью в дошкольных учреждениях / М.Н. Миллер // Информатизация обучения и воспитания детей: проблемы и перспективы – Материалы II студенческой международной научно-педагогической конференции (15.01.2010). – М.: МГГУ им. М.А. Шолохова. – С. 227-231.
3. Мульттерапия – современная педагогическая технология. Электронный ресурс. – Режим доступа. – [<http://cdk-satka.ru/pages/multerap.html>].
4. Мульттерапия. Электронный ресурс. – Режим доступа – [<http://multtherapy.ru/>].
5. Сухомлинский В.А. Сердце отдаю детям / В.А. Сухомлинский. – Мн.: Народная освіта, 1982. – 288 с.

Sylko R.

ANIMATED THERAPY AS TECHNOLOGY OF RAISING CHILDREN. ACTIVE ANIMATED THERAPY

The article reveals significant opportunities of animation as technology of raising children. Analyzes various kinds of applied animation accessible to children. Also disclosed methodological and technical features of the implementation of this technology.

Key words: animation, art therapy, animation therapy, education.

Стаття надійшла до редакції 27.10.2014